

Газета центральних органів виконавчої влади України

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

"Сергій і Наталка Ридванецькі: «Іноді вистави робили з нічого — оформленням для «Маленької феї» стали назбирані коробки»"

19 листопада

Херсонський академічний музично-драматичний театр ім. М. Куліша, святкуючи свій 80-й (185-й) ювілей, відкрив новий сезон довгоочікуваною прем'єрою — «Каліка з острова Інішмаан» Мартіна МакДонаха. Її художниками-постановниками стали Сергій і Наталка Ридванецькі з Черкаського музично-драматичного театру, яких нині заслужено вважають одними з найкращих майстрів театрального оформлення. Сценографія Сергія і костюми Наталки завжди мають авторський почерк і стають органічною складовою у виставах провідних українських режисерів. Після прем'єри в Херсоні «УК» поспілкувався з художниками.

— Як ви познайомилися?

С. Я народився в Черкасах, Наталка — у Дрогобичі. А познайомилися, коли навчалися у Львівському інституті декоративно-прикладного мистецтва.

Н. У нас був маленький інститут, і всі одне одного знали. Жили в гуртожитку, скрізь перетиналися, а якось спільний товариш запросив нас на Старий новий рік у Карпати. Зібралось людей із дванадцять. У Львові дощ, відлига, а туди приїхали — справжній карпатський сніг! І на возі їхали, і на вузькоколіїці нас підвозили, і хлібні машини підбирали. Приїхали вночі, піч розпалили і святкували. Відтоді почали зустрічатися.

С. Після інституту я поїхав за направленням у художній фонд Черкас. А Наталя ще рік довчалася, а наступного 1993-го ми одружилися, і я забрав її в Черкаси.

— І там почали свою театральну творчість?

С. Ні, адже я ніколи не думав про театр. Ми були на вільних хлібах: я займався живописом, Наталя викладала в училищі на відділенні декоративно-прикладного мистецтва. Для заробітку багато чого робили: іконостаси різьбили, вітражі, інтер'єри проектували.

Н. А в театр я потрапила завдяки рекомендації подруги-художниці. З однокурсницею Іриною Хабаровою поставила одну виставу, другу, третю...

С. Якимось чином напросився до них на репетицію, і це мене дуже зацікавило. А разом почали працювати вже у Дрогобичі, куди нас запросили в театр художниками. Дуже плідно працювалося, було навіть за рік по 10 прем'єр. Місто маленьке, і треба постійно поновлювати репертуар. Це досить серйозна школа і в плані виживання, бо в той час були великі проблеми із виплатами зарплат. Навіть було так: відіграли виставу — поділили на всіх працівників суму, яку заробили. Інколи вистави доводилося робити з нічого. І оформленням для казки «Маленька фея» стали назбирані картонні коробки з-під телевізорів, холодильників, сигарет. Усе це ми пожмакали, обклеїли тканиною, й назагал матеріальна частина вистави обійшлася аж у 250 гривень!

П'ять років ми пропрацювали у Дрогобичі, а 2003-го нас запросили у черкаський театр й одразу кинули на виставу Олександра Дзекуна містерії Шевченка «Великий льох». Харизматичний Дзекун кожного надихає на бурхливе генерування. І скільки того «Великого льоху»? Аж три-чотири сторінки. А ми стоси дві паперу змалювали ідеями, яких би вистачило на кілька вистав.

Н. Поза сумнівом, робота з цим режисером вплинула на нашу подальшу творчість — як і з усіма іншими (боюся когось із них не назвати, аби не образити). Ще з Олександром Дзекуном ми починали «Берестечко» за Ліною Костенко в Рівному. Та в цей час виставу «Фердидурке» Гомбровича в постановці Проскурні довелося представляти за кордоном. «Берестечко» група вже закінчувала без нас і отримала Шевченківську премію.

— І «Страшну помсту» за Гоголем херсонського театру 2010 року номінували на Шевченківську премію, куди вас уже було внесено як художників-постановників. А як почалася ваша співпраця з її режисером Сергієм Павлюком?

Н. Випадково. Йому нас представили як художників, коли він почав ставити у нашому театрі свою дипломну роботу «Дума про братів Неазовських» Ліни Костенко. Це було 11 років тому, і, до речі, вона й досі в репертуарі. Єдиний мінус, що вже помінялися актори, а з кожною акторською зміною вистава щось втрачає, але щось і додає. Так само сталося і з «Енеїдою» в херсонському театрі, яку ми ставили з Павлюком кілька років тому.

С. Здається, режисер Сергій Проскурня сказав: «Чому ви дивуєтеся? Це живий організм: вистава народжується, зріє, хворіє і вмирає». Але головне — не розгубити те завдання, що було поставлено, мати певну дисципліну і знання, аби зберегти. Просто зберегти — це не так легко. А з Павлюком ми зробили 11 вистав в Україні й тепер п'яту — в Херсоні. У Черкасах ми працювали над «Садом Гетсиманським» за Іваном Багряним, у Коломії — над «Вієм», у миколаївському театрі разом ставили «Наталку Полтавку» і «Тінь» Євгена Шварца. Хоч із Сергієм сперечаємося, та з ним працювати легко, бо ми відчуваємо одне одного — хтось почне фразу, а другий закінчить. І найцікавіше, мабуть, тоді, коли вже не знаєш, хто що придумав. Утрюх спілкувалися, а чия була ідея? Це вже момент довіри між режисером і художником.

— У вас не буває відчуття, що ідеї й відкриття вам звідкись приходять?

С. Дуже часто. І якщо говорити про наші вистави із Сергієм, то часом щось напридумуємо і розходимося. Наступного дня розгортаємо українську міфологію і розуміємо, що влучили в десятку — просто містика якась.

Н. Ось як у «Наталці Полтавці» з тими знаками на воротах та обрядовому стовпі. У «Саді Гетсиманському» теж були такі моменти. Чи «Дума про братів Неазовських», де і колесо, і символічні «родиниці» — три жінки.

— Починаючи виставу, дивитеся зразки на цю тему?

Н. Стараємося себе цим не завантажувати, бо підсвідомо може відкластися. Нині працюємо над «Захаром Беркутом» за Іваном Франком у Коломії, і поки що не придумала свого, навіть не дивилася відомого фільму Леоніда Осики. Між іншим, дуже цікаво працювати над цим матеріалом. Іван Якович ще такий не розкритий! І я ж його землячка!

— А які враження від вашої останньої прем'єри — «Каліка з острова Інішмаан»?

Н. Це вже наша друга вистава за цією п'єсою ірландського драматурга. Перша була п'ять років тому з Володимиром Петрівим у Рівному. Різні режисери — різні спектаклі, в нас інші акценти.

С. У Рівному вистава більш емоційна і добріша, а в Сергія вийшла жорсткіша і гостріша. У Рівному був щасливий фінал. Але, можливо, трагічний фінал у Павлюка актуальніший, бо реалії такі, що людям з обмеженими можливостями завжди важко виживати.

— Саме ви в сценографії будинок-магазин, де минає життя острів'ян, розмістили посеред кладовища, зробивши філософське узагальнення: все одно всі прийдуть туди.

С. І всі молодші персонажі хочуть із цього острова кудись переїхати. А він не пускає. Лише каліка Біллі виривався з нього, та врешті-решт повертається, бо так призначено.

Н. У Херсоні вийшла цікава вистава і з цікавою людиною — Віталієм Проньком, юнаком з обмеженими можливостями, колишнім вихованцем будинку-інтернату. І те, що він, не актор за фахом, виконав роль Біллі так переконливо і зворушливо, — великий успіх.

С. Найважче було Сергієві Павлюку, бо він почав цю роботу з Віталієм з нуля. Але шанс людині треба обов'язково дати. Якщо Віталій мріє стати актором, йому потрібно допомогти.

— У виставі використано ненормативну лексику. Як до цього ставитеся?

Н. Автор МакДонах дав персонажам таку мову. Хоч Петрів у рівненській виставі здебільшого вилучав гострі слова, основний зміст вистави від цього не загубився.

С. Насторожує те, що в театрах це стало модним. Наче сигнал: якщо в театрі можна, то вже скрізь усім тим більше можна.

Н. Ми почали досліджувати, звідки воно пішло, що ці слова несуть, чії вони. Українська лайка інша. І як слова впливають на людей. Безумовно, руйнують людину, яка це промовляє, і ту, що це чує. Постає запитання: наскільки це в театрі потрібно? Потім буде проблема ці слова забирати зі сцени.

С. Набагато легше створити у виставі певну атмосферу, використовуючи нецензурщину або брутальний натуралізм. А ти зроби це засобами мистецтва! Оце круто!

— Ви, мабуть, уже всю українську класичну драматургію оформили?

Н. Намагаюсь у костюмах не повторюватися, та сама від себе і тканин нікуди не дінусь. Був навіть момент, коли вже не знала, як у п'єсах, де дія відбувається в Центральній Україні, не повторюватися й урізноманітнювати тканини. Добре, що в нас були і «Тінь», і «Понтій Пілат», і «Дон Жуан», і «Місто на «Ч», і нині в Черкасах проект «Театральна лабораторія», і в Києві «Замовляю любов» Тетяни Іващенко, а в Херсоні — «Каліка...» І в цій виставі в костюмах за фактурою тканин був інший задум. Але приїхала в Київ, в офіс, із яким працюємо з тканинами, — а там запах

згарища, як і в нашому черкаському театрі. Тобто згорів офіс, і довелося обирати з того, що в мене було.

— **Пожежа в черкаському театрі трапилася торік у липні. Як нині працюєте?**

С. Репетиційних залів немає, і всі по черзі працюють у декораційному. Глядацька зала повністю вигоріла. Сцена постраждала найменше, але механізми не працюють, і там холодно. 5—6 вистав на місяць граємо у філармонії.

Н. Аби було бажання, то вже б давно щось робили. Із нинішніми технологіями можна було б збудувати новий театр. До нас прийшла така хороша акторська молодь, і буде прикро, якщо місто її втратить.

Галина ЦИМБАЛ
для «Урядового кур'єра»

Сергій РИДВАНЕЦЬКИЙ. Художник-постановник. Закінчив Львівський інститут прикладного і декоративного мистецтва. Працював у театрі Дрогобича (Львівському обласному музично-драматичному театрі ім. Ю.Дрогобича).

Із 2003 року — головний художник Черкаського музично-драматичного театру ім. Т.Шевченка.

Наталка РИДВАНЕЦЬКА. Художник по костюмах. Закінчила Львівський інститут прикладного і декоративного мистецтва. Працювала у театрі Дрогобича, нині — в черкаському театрі.